

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกิริยาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานของสังคม ประเทศต่างๆ ในระบบชีวิลลอว์และคอมมอนลอว์ จึงบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีกิริยาขึ้นใช้บังคับเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้สามีกิริยายึดถือปฏิบัติ ทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางทรัพย์สิน แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีกิริยามีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเพราะเป็นเรื่องระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกว่าบุคคลทั่วไป ประกอบกับสภาพข้อเท็จจริงของแต่ละครอบครัวนั้นมีความแตกต่างและมีรายละเอียดแยกย่อยลงไปอีก จึงไม่อาจมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีกิริยาหลักเกณฑ์ใดเพียงหลักเกณฑ์เดียวที่จะสามารถใช้ได้เหมาะสมกับคู่สมรสทุกคู่ ประเทศต่างๆ จึงบัญญัติกฎหมายรับรองให้สามีกิริยาสามารถทำข้อตกลงระหว่างสมรสกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ เพื่อให้สามารถกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตน ซึ่งโดยส่วนใหญ่กฎหมายของแต่ละประเทศจะอนุญาตให้สามีกิริยาทำข้อตกลงระหว่างสมรสได้ทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางทรัพย์สิน

ในอดีตหลักการของข้อตกลงระหว่างสมรสมีจุดเริ่มต้นมาจากการที่กฎหมายโรมันอนุญาตให้สามีกิริยาตกลงเลือกระบบทรัพย์สินที่จะนำมาใช้ระหว่างสมรส ซึ่งต่อมาประเทศต่างๆ ที่ใช้ระบบชีวิลลอว์ เช่น เยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์และสเปน ก็ได้บัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิให้สามีกิริยาทำข้อตกลงระหว่างสมรสเลือกระบบทรัพย์สินจากที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการทรัพย์สิน และสามารถตกลงกำหนดความสัมพันธ์ให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องที่กฎหมายอนุญาตให้สามีกิริยาสามารถตกลงเป็นอย่างอื่นได้ สำหรับประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ เมื่อหลักความเป็นหนึ่งเดียวกันของสามีกิริยาถูกยกเลิกไปและหลักกฎหมายสมัยใหม่รับรองให้ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ประเทศต่างๆ ก็เริ่มมีการบัญญัติกฎหมายให้สิทธิสามีกิริยาในการจัดการทรัพย์สินของตนเองและสามารถเข้าทำสัญญากับสามีของตนเพื่อตกลงเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินได้ ในขณะที่ประเทศไทย มีหลักการของข้อตกลงระหว่างสมรสปรากฏอยู่ในกฎหมายครอบครัวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยหลักการของข้อตกลงระหว่างสมรส ตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ลักษณะของข้อตกลงระหว่างสมรส

ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ สามารถแบ่งข้อตกลงระหว่างสมรสออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวและข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สิน สำหรับข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้น กฎหมายเกือบ ทุกประเทศ อนุญาตให้สามีภริยาตกลงแยกกันอยู่ชั่วคราวได้ โดยข้อตกลงแยกกันอยู่ชั่วคราวระหว่างสมรสมีลักษณะเป็นข้อตกลงเพื่อยุติการอยู่กินร่วมกันจนสามีภริยาไว้ชั่วคราวระหว่างสมรส และตามกฎหมายไทยนอกจากจะอนุญาตให้สามีภริยาทำข้อตกลงแยกกันอยู่ชั่วคราวแล้ว หากสามีภริยาไม่ประสงค์จะเป็นสามีภริยากันอีกต่อไปก็สามารถทำข้อตกลงหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายได้และเมื่อนำข้อตกลงดังกล่าวไปจดทะเบียนหย่าก็จะมีผลเป็นการหย่าที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย นอกจากนั้นในระหว่างสมรสสามีภริยาสามารถตกลงทำทัณฑ์บนเรื่องความประพฤติให้ไว้แก่กันด้วย ซึ่งทัณฑ์บนดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างสมรสอย่างหนึ่ง โดยหากสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ไว้ให้อีกฝ่ายสามารถใช้เป็นเหตุฟ้องหย่าได้

สำหรับข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางทรัพย์สิน ตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์และสเปน มีลักษณะเป็นข้อตกลงเลือกระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่จะนำมาใช้ในระหว่างสมรส โดยเลือกระบบทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดไว้ในระบบตามสัญญา (Contractual property regime) และเป็นข้อตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดปลีกย่อยของหลักเกณฑ์ที่ระบบทรัพย์สินนั้นๆ กำหนดไว้

ในมลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา มลรัฐเท็กซัส มลรัฐมินเนโซตา มลรัฐแคลิฟอร์เนียและมลรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ข้อตกลงระหว่างสมรสที่กฎหมายอนุญาตให้สามีภริยาทำขึ้นมีลักษณะเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินรวมถึงสิทธิหน้าที่ของสามีภริยาเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสมรส ในกรณีที่มีการหย่าร้าง การแยกกันอยู่หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย เช่น ข้อตกลงเปลี่ยนแปลงสถานะของทรัพย์สินจากสินส่วนตัวเป็นสินสมรส จากสินสมรสเป็นสินส่วนตัวหรือจากสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ข้อตกลงกำหนดการจัดการรายได้ของบุตรผู้เยาว์ ข้อตกลงแบ่งแยกทรัพย์สินและข้อตกลงเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น

ข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาตามกฎหมายไทย มีลักษณะเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะหนึ่งทั่วไปที่สามีภริยาทำขึ้นระหว่างสมรส เช่น ข้อตกลงให้ทรัพย์สิน ข้อตกลงซื้อขายทรัพย์สิน ข้อตกลงประนีประนอมยอมความเกี่ยวกับทรัพย์สิน ข้อตกลงแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า “สัญญาระหว่างสมรส” โดยตาม

กฎหมายไทยไม่อนุญาตให้สามีภริยาทำสัญญาระหว่างสมรสเพื่อตกลงเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้สัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดเฉพาะว่าต้องเป็นการตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาในระหว่างสมรสเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากข้อตกลงระหว่างสมรสระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายต่างประเทศที่สามารถตกลงเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินภายหลังการสมรสสิ้นสุดลงแล้วได้ เช่น มลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา มลรัฐมินเนโซตา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน เป็นต้น

2. คู่สัญญาในข้อตกลงระหว่างสมรส

ในทุกๆประเทศ คู่สัญญาในข้อตกลงระหว่างสมรส คือ ชายและหญิงที่มีฐานะเป็นสามีภริยากันและมีความสามารถบริบูรณ์ในการใช้สิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากข้อตกลงระหว่างสมรสเป็นเรื่องเฉพาะตัวระหว่างสามีภริยา แต่ในกรณีที่สามีหรือภริยาเป็นบุคคลผู้หย่อนความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย เช่น คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถ เกือบทุกประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองบุคคลเหล่านี้ในการเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสเพื่อป้องกันมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือต้องเสียหายจากข้อตกลงที่ทำขึ้น โดยส่วนใหญ่จะกำหนดให้การทำข้อตกลงระหว่างสมรสจะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลหรือคณะบุคคลที่กฎหมายกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากศาล หรือให้ผู้ปกครองที่กฎหมายกำหนดเป็นผู้เข้าทำข้อตกลงแทนคู่สมรสฝ่ายนั้น เช่น กฎหมายมลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา กำหนดให้ผู้ปกครองทรัพย์สินของบุคคลวิกลจริตเป็นผู้มีอำนาจเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสแทนบุคคลวิกลจริตโดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลและกำหนดให้ผู้ปกครองที่ตั้งโดยรัฐ (public guardian) และทนายดีเป็นผู้มีอำนาจเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสแทนบุคคลวิกลจริต ในกรณีที่ผู้ปกครองทรัพย์สินเป็นคู่สมรสของบุคคลวิกลจริตนั่นเอง กฎหมายของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กำหนดให้บุคคลที่โดยสภาพไม่น่าจะรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการ ต้องได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการก่อนเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรส และตามกฎหมายของประเทศสเปนกำหนดให้การเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคนไร้ความสามารถจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนตามกฎหมายและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการครอบครัวก่อน

ตามกฎหมายครอบครัวของไทย มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคนวิกลจริต คนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถไว้เป็นพิเศษ จึงต้องนำ

หลักทั่วไปในเรื่องความสามารถของบุคคลมาพิจารณา โดยกรณีคนวิกลจริตย่อมสามารถทำข้อตกลงระหว่างสมรสที่สมบูรณ์ตามกฎหมายได้ เว้นแต่ ข้อตกลงจะทำขึ้นในขณะที่จิตวิกลและคู่สมรสอีกฝ่ายรู้ถึงความวิกลจิตนั้น ข้อตกลงที่ทำขึ้นย่อมเป็นโมฆียะ กรณีคนไร้ความสามารถตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 29 กำหนดให้นิติกรรมใดๆ ที่คนไร้ความสามารถทำลงเป็นโมฆียะ คนไร้ความสามารถจึงไม่สามารถทำข้อตกลงระหว่างสมรสได้ และหากผู้อนุญาตเข้าทำข้อตกลงกับคู่สมรสของคนไร้ความสามารถ ผู้เขียนเห็นว่า ผู้อนุญาตสามารถแสดงเจตนาทำข้อตกลงระหว่างสมรสแทนคนไร้ความสามารถได้ แม้ว่าสามีหรือภริยาจะเป็นผู้อนุญาตของคู่สมรสของตนซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถเองก็ตาม เพราะเป็นการเข้าทำข้อตกลงในสองสถานะ คือสถานะของการเป็นสามีหรือภริยาและสถานะของการเป็นผู้อนุญาตของคู่สมรสของตน แต่หากข้อตกลงระหว่างสมรสมีลักษณะเป็นนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามีหรือภริยาซึ่งเป็นผู้อนุญาตจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงจะเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสได้ กรณีคนเสมือนไร้ความสามารถ ตามกฎหมายไทยสามารถทำนิติกรรมได้ด้วยตนเอง ดังนั้น สามีหรือภริยาที่เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถจึงสามารถทำข้อตกลงระหว่างสมรสได้ แต่ถ้าข้อตกลงระหว่างสมรสเข้าลักษณะเป็นนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 34 ก็จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน

3. แบบของข้อตกลงระหว่างสมรส

โดยส่วนใหญ่กฎหมายของประเทศต่างๆ มักจะกำหนดให้ข้อตกลงระหว่างสมรสต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ตามรูปแบบที่แต่ละประเทศกำหนด เช่น ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ทำเป็นหนังสือประกาศ ทำเป็นหนังสือรับรองอย่างถูกต้อง ทำเป็นเอกสารมหาชน และบางประเทศ เช่น มลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา และมลรัฐมินเนโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ต้องมีพยานร่วมลงลายมือชื่อในหนังสือข้อตกลงระหว่างสมรสด้วย โดยตามกฎหมายของมลรัฐมินเนโซตา กำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือกำหนดให้สามีและภริยาที่ต้องการทำข้อตกลงระหว่างสมรสต้องแสดงเจตนาทำข้อตกลงผ่านทางที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความของแต่ละฝ่าย

กฎหมายของประเทศต่างๆ มักจะกำหนดให้ข้อตกลงระหว่างสมรสที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ จะต้องจดทะเบียนหรือจดบันทึกข้อตกลงระหว่างสมรสไว้ ณ สำนักงานของรัฐ ณ เมืองที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขต ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและเพื่อให้ข้อตกลงนั้นสามารถยกเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้ นอกจากนั้น ข้อตกลงระหว่างสมรส

บางประเภทที่สร้างขึ้นในขณะที่สามีกริยามักคืออยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล เช่น ข้อตกลงระหว่างข้อพิพาทระหว่างสามีกริยา ตามกฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนีย อาจทำเป็นหนังสือหรือตกลงด้วยวาจาในศาลก็ได้ และข้อตกลงในการหย่าหรือบอกเลิกการสมรสตามกฎหมายมลรัฐเท็กซัสต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาความถูกต้องและเป็นธรรม

สำหรับประเทศไทย กฎหมายได้กำหนดแบบของข้อตกลงระหว่างสมรสเอาไว้ เฉพาะข้อตกลงกำหนดทัศนคติบนเรื่องความประพฤติ ให้ต้องทำเป็นหนังสือและข้อตกลงหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน ในส่วนสัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีกริยา แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดแบบไว้ แต่ถ้าสัญญานั้นมีลักษณะเป็นนิติกรรมสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่งที่กฎหมายกำหนดแบบไว้ ก็จะต้องทำตามแบบของนิติกรรมประเภทนั้นด้วย เช่น สัญญาให้หรือสง่าหาริมทรัพย์ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

4. ข้อจำกัดการทำข้อตกลงระหว่างสมรส

ตามกฎหมายของทุกประเทศที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้กำหนดข้อจำกัดการทำข้อตกลงระหว่างสมรสเอาไว้ และส่วนใหญ่จะเป็นข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหาของข้อตกลง ซึ่งกฎหมายจะกำหนดข้อจำกัดห้ามสามีกริยาทำข้อตกลงระหว่างสมรสกำหนดในเรื่องสิทธิในการปกครองบุตร สิทธิในการอุปการะเลี้ยงดูบุตร สิทธิในเรือนหอ เนื่องจากกฎหมายของแต่ละประเทศมักจะกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้โดยเฉพาะแล้วและบางประเทศกำหนดห้ามมิให้สามีกริยาตกลงทำข้อตกลงระหว่างสมรสที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกและสิทธิในส่วนแบ่งทรัพย์สินของทายาท นอกจากนั้นยังมีข้อจำกัดซึ่งถือเป็นหลักทั่วไปของเกือบทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทย คือ ข้อจำกัดการทำข้อตกลงระหว่างสมรสที่ขัดต่อนโยบายของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

มลรัฐมินเนโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายได้กำหนดข้อจำกัดการมีผลของข้อตกลงระหว่างสมรสไว้แตกต่างจากประเทศอื่นๆ เป็นการจำกัดระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพการสมรสของสามีกริยาที่ทำข้อตกลงระหว่างสมรส โดยหากสามีกริยาแยกกันอยู่ตามกฎหมายหรือขาดจากการสมรสภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันทำข้อตกลงระหว่างสมรส ข้อตกลงนั้นจะถูกลบสิ้นนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่อาจบังคับได้ แต่สามีกริยาสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อตกลงนั้นทำขึ้นอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแล้ว

สำหรับประเทศไทย สัญญาระหว่างสมรสจะต้องไม่ขัดต่อสัญญาก่อนสมรสและไม่มีเนื้อหาเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาก่อนสมรส เพราะตามกฎหมายไทยการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกสัญญาก่อนสมรสจะต้องได้รับอนุญาตจากศาล และเนื่องจากตามกฎหมายไทย ความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะตามมาตรา 1476 ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สามีภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น ข้อตกลงระหว่างสมรสจึงมีข้อจำกัดไม่สามารถทำเพื่อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินชัดหรือแย้งกับมาตรา 1476 ได้

5. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนข้อตกลงระหว่างสมรส

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนข้อตกลงระหว่างสมรส โดยทั่วไปต้องทำตามแบบวิธีเดียวกับการทำข้อตกลงระหว่างสมรส โดยมีลักษณะเป็นการทำข้อตกลงระหว่างสมรสขึ้นใหม่ มีเนื้อหาแตกต่างไปจากข้อตกลงเดิมหรือยกเลิกข้อตกลงเดิมและบางประเทศ เช่น ประเทศสเปน กำหนดแบบของการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกข้อตกลงระหว่างสมรสไว้เป็นพิเศษให้ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการแก้ไขหรือยกเลิกข้อตกลงนั้น และต้องมีการบันทึกการแก้ไขหรือยกเลิกเป็นหมายเหตุประกอบในเอกสารข้อตกลงฉบับแรกและฉบับสำเนาที่อยู่กับโนตารีด้วย

ตามกฎหมายไทย การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อตกลงระหว่างสมรส สามารถทำได้ด้วยการตกลงร่วมกันตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและกรณีของสัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สิน กฎหมายกำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษให้สามีภริยาสามารถบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสในเวลาใดระหว่างที่ยังเป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนด 1 ปี นับแต่ขาดจากการเป็นสามีภริยา ซึ่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อตกลงนั้นจะไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

นอกจากหลักการสำคัญต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้เขียนพบว่า กฎหมายของประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์มีหลักการพิเศษเกี่ยวกับการทำข้อตกลงระหว่างสมรส คือ กำหนดหน้าที่ของสามีภริยาในการเปิดเผยสถานะทางทรัพย์สินและหนี้สิน ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบในขณะเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรส ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องการให้ความคุ้มครองสามีและภริยาให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของอีกฝ่ายเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเข้าทำข้อตกลงและป้องกันการถูกเอาเปรียบหรือทำข้อตกลงด้วยความสำคัญผิดจนทำให้ต้องเสียหาย

จากการศึกษาหลักการของข้อตกลงระหว่างสมรสตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่าแม้ลักษณะของข้อตกลงระหว่างสมรสตามกฎหมายไทยจะคล้ายคลึงกับกฎหมายต่างประเทศ แต่กฎหมายไทยบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อตกลงระหว่างสมรสไว้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอื่น โดยเฉพาะในเรื่องสัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยา ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และปัจจุบันถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภริยามากขึ้น แต่กลับมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ของสัญญาระหว่างสมรสอยู่เพียงมาตราเดียวคือมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อพิจารณาถึงการนำข้อตกลงระหว่างสมรสมาใช้ในการปฏิบัติจะพบว่ายังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาอยู่มาก ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมบางประการดังนี้

ประการแรก ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาความเป็นธรรมของผลการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรส

เนื่องจากมาตรา 1469 ให้สิทธิสามีภริยาสามารถบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสได้ไม่ว่าเวลาใดในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยาและสามารถบอกล้างได้ตามความพอใจโดยไม่ต้องอาศัยเหตุความเสียหายแห่งเจตนาเหมือนเช่นการบอกล้างนิติกรรมสัญญาทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสามีภริยามีให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผลของสัญญาระหว่างสมรสที่อาจเกิดขึ้นจากอิทธิพลความรักใคร่เสน่หาหรือความจำเป็นบางประการในระหว่างสมรส แต่การที่กฎหมายให้สิทธิบอกล้างได้ตามอำเภอใจเช่นนี้ อาจเป็นช่องทางให้คู่สมรสใช้สิทธินั้นไปในทางที่ทำให้อีกฝ่ายต้องเสียหายหรือได้รับความไม่เป็นธรรมก็เป็นได้ เช่น นายแดงและนางขาวเป็นสามีภริยากัน นางขาวได้บอกล้างสัญญาซื้อขายที่ดิน ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างสมรสที่นางขาวได้ขายที่ดินบริเวณถนนสีลมให้แก่ นายแดงสามี ไปตั้งแต่เมื่อ 20 ปีก่อน ในราคา 200,000 บาท เนื่องจากนางขาวต้องการได้ที่ดินคืนเพราะเห็นว่าปัจจุบันที่ดินแปลงดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นหลายสิบเท่า เช่นนี้แม้เป็นการใช้สิทธิบอกล้างตามมาตรา 1469 แต่ผลของการบอกล้างย่อมไม่เป็นธรรมแก่นายแดงที่ต้องคืนที่ดินแปลงดังกล่าวไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์การให้สิทธิบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสตามมาตรา 1469 นั้นมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาซึ่งมีความละเอียดอ่อนและเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอเพียงแต่บางกรณีหลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจถูกนำมาใช้ในทางที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

เช่นกรณีตามตัวอย่างข้างต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการอุดช่องโหว่ของกฎหมายและเพื่อให้หลักเกณฑ์ของสัญญาระหว่างสมรสมีความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายมากยิ่งขึ้น จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้อำนาจศาลเข้ามาพิจารณาความเป็นธรรมของผลของการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสและมีคำสั่งอย่างใดเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่สมรส โดยอำนาจนี้ควรเกิดขึ้นเมื่อมีผู้ร้องขอ ซึ่งอาจเป็นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เนื่องจากผู้รับการบอกล้างสัญญาระหว่างสมรสไม่จำเป็นต้องเป็นคู่สมรส แม้สามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายไปแล้ว อีกฝ่ายก็สามารถใช้สิทธิบอกล้างไปยังทายาทของฝ่ายที่เสียชีวิตแล้วได้ ดังนั้น ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียก็ควรจะมีสิทธิร้องขอให้ศาลพิจารณาให้ความเป็นธรรมของผลของการบอกล้างได้เช่นกัน โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นดังนี้

“สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำขึ้นต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียร้องขอศาลมีอำนาจพิจารณาผลแห่งการบอกล้างและมีคำสั่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

ประการที่สอง ควรตีความสัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาตามมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ครอบคลุมถึงข้อตกลงระหว่างสามีภริยาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินหรือสิทธิในทรัพย์สินเมื่อขาดจากการสมรสด้วย

เนื่องจากสัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาที่พบตามแนวคำพิพากษาฎีกาส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะเป็นสัญญาให้ทรัพย์สิน สัญญาแบ่งแยกทรัพย์สิน ในระหว่างสมรส สัญญาสละสิทธิในทรัพย์สิน กล่าวคือ สัญญาระหว่างสมรสจะต้องเป็นการตกลงที่มีความมุ่งหมายต่อทรัพย์สินของสามีภริยาในระหว่างสมรส หากมิใช่ข้อตกลงที่มุ่งหมายถึงทรัพย์สินในระหว่างสมรสแล้วย่อมมิใช่สัญญาระหว่างสมรสตามมาตรา 1469 เช่น กรณีที่สามีภริยาดกลงเกี่ยวกับการจ่ายค่าเลี้ยงชีพภายหลังการหย่า ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ 1356/2522 วินิจฉัยว่าค่าเลี้ยงชีพเป็นเงินเลี้ยงชีพหลังการหย่าขาดจากการเป็นสามีภริยาแล้ว จึงมิใช่สัญญาระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาตามมาตรา 1469 แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งพบว่าโดยส่วน

ใหญ่กฎหมายจะให้สิทธิสามีภริยาสามารถทำข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับการจัดการกับทรัพย์สิน และสิทธิในทรัพย์สินหลังจากการสมรสสิ้นสุดลงแล้วได้ โดยอยู่ในบังคับหลักเกณฑ์เดียวกับข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินในกรณีอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ เช่น มลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา มลรัฐมินเนโซตา และมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในกลุ่มซีวิลลอว์ เช่น ประเทศเยอรมันซึ่งกฎหมายอนุญาตให้สามีภริยาสามารถตกลงให้มีการบริคณห์ทรัพย์สินกันต่อไปภายหลังจากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย ดังนั้น แม้จะมีสามีหรือภริยาเหลือเพียงคนเดียวก็ยังมีสินบริคณห์อยู่ต่อไป และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่กฎหมายอนุญาตให้สามีภริยาตกลงเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินภายหลังจากการหย่าร้างหรือภายหลังจากมีการบอกล้างการสมรสให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่สัญญาระหว่างสมรสตามมาตรา 1469 ถูกจำกัดขอบเขตอยู่เพียงข้อตกลงที่มุ่งหมายถึงทรัพย์สินในระหว่างสมรสเท่านั้น ทำให้สัญญาระหว่างสมรสถูกนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างจำกัด ทั้งที่หลักเกณฑ์ต่างๆ ของมาตรา 1469 มีความเหมาะสมและสามารถให้การคุ้มครองสามีภริยาได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะสิทธิบอกล้างสัญญาระหว่างสมรส หากจะขยายขอบเขตลักษณะของสัญญาระหว่างสมรสให้ครอบคลุมไปถึงการตกลงล่วงหน้าในระหว่างสมรสถึงการจัดการทรัพย์สินภายหลังจากการสมรสสิ้นสุดลงย่อมเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับสามีภริยาที่จะได้ใช้สัญญาระหว่างสมรสเป็นเครื่องมือในการจัดการความสัมพันธ์ทางทรัพย์สิน ได้ครอบคลุมถึงสถานการณ์ต่างๆ มากขึ้น ทำให้สัญญาระหว่างสมรสนำมาใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง เช่น สามีให้สัญญากับภริยาเมื่อตอนสมรสกันใหม่ๆ ว่าหากต่อไปสามีและภริยาต้องหย่าร้างกันไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ สามีจะให้เงินอุปการะเลี้ยงดูภริยาไปตลอดจนกว่าภริยาจะสมรสใหม่หรือถึงแก่ความตาย หรือในระหว่างสมรสสามีภริยามีสินสมรสเป็นที่ดิน 7 แปลง ทำสัญญาระหว่างสมรสไว้ว่าหากต่อไปต้องขาดจากการเป็นสามีภริยาไม่ว่าด้วยเหตุใดให้ที่ดินสินสมรสจำนวน 5 แปลงเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยาแต่ผู้เดียวและให้ที่ดินอีก 2 แปลง ที่เหลือเป็นของสามี เป็นต้น

ประการที่สาม ควรกำหนดหลักเกณฑ์การทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริต และคนไร้ความสามารถไว้โดยเฉพาะ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของข้อตกลงระหว่างสมรสตามกฎหมายไทยทั้งในส่วนข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยา และข้อตกลงระหว่างสมรสเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัว ปรากฏว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าทำข้อตกลงระหว่าง

สมรสของคนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถเอาไว้ จึงต้องพิจารณาโดยนำเอาหลักเกณฑ์การทำนิติกรรมสัญญาทั่วไปของคนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถมาปรับใช้ ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสมกับข้อตกลงระหว่างสมรสซึ่งมีลักษณะพิเศษยิ่งกว่านิติกรรมสัญญาทั่วไป แต่สำหรับในต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่ที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กฎหมายของแต่ละประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถเอาไว้เป็นการเฉพาะ เช่น กฎหมายมลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา กำหนดให้ผู้ปกครองทรัพย์สิน(guardian of property) ของคู่สมรสที่วิกลจริตเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล แต่หากผู้ปกครองทรัพย์สินเป็นคู่สมรสของคนวิกลจริตเอง กฎหมายกำหนดให้ผู้ปกครองที่ตั้งโดยรัฐ (public guardian) และทรีสตีเป็นผู้มีอำนาจเข้าทำข้อตกลงระหว่างสมรสกับคู่สมรสของคนวิกลจริต , กฎหมายประเทศเยอรมัน กำหนดให้คู่สมรสที่เป็นบุคคลที่ถูกจำกัดความสามารถในการทำนิติกรรมสามารถเข้าทำสัญญาระหว่างสมรสได้โดยได้รับความยินยอมจากผู้แทนตามกฎหมาย (legal representative) และตามกฎหมายประเทศสเปน คู่สมรสที่เป็นคนไร้ความสามารถจะเข้าทำสัญญาระหว่างสมรสได้ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนตามกฎหมาย (legal representative) และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการครอบครัว(family council) เป็นต้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถไว้ เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อที่สามีภริยาจะได้ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติโดยไม่ต้องอาศัยเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์ทั่วไปซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการนำมาปรับใช้ ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายครอบครัวควรกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบการทำนิติกรรมระหว่างสมรสของคู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถโดยอยู่ในสังกัดศาลเยาวชนและครอบครัว และในการทำข้อตกลงระหว่างสมรสของคู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการดังกล่าวเสียก่อนจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวซึ่งน่าจะประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวและผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา เข้ามาช่วยตรวจสอบข้อตกลงที่สร้างขึ้นเพื่อมิให้คู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถต้องถูกเอารัดเอาเปรียบ

ประการที่สี่ ควรให้สิทธิสามีภริยาสามารถทำสัญญาระหว่างสมรสเลือกใช้ระบบแยกทรัพย์สิน

ปัจจุบันระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายไทยเป็นระบบตามกฎหมายกล่าวคือ การจัดการทรัพย์สินต้องเป็นไปตามระบบที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ของไทย กำหนดให้มีระบบทรัพย์สินเพียงระบบเดียวคือระบบสินบริคณห์ที่ทรัพย์สินของสามีภริยาจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สินส่วนตัวของแต่ละฝ่าย และสินสมรสซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกัน สามีภริยาจะตกลงให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมายได้เพียงเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้ โดยในส่วนของจัดการทรัพย์สิน สามีภริยาสามารถทำสัญญาระหว่างสมรสแบ่งแยกสินสมรสหรือทรัพย์สินอื่นได้ สัญญาดังกล่าวจะมีผลเฉพาะทรัพย์สินที่ตกลงเท่านั้น ทรัพย์สินอื่นๆ ยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ แต่เมื่อพิจารณาระบบทรัพย์สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศในระบบซีวิลลอว์เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่ได้ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ ประเทศเยอรมัน ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และประเทศสเปนพบว่าทุกประเทศมีระบบทรัพย์สินของสามีภริยา 2 ระบบ คือ ระบบตามกฎหมาย และระบบตามสัญญา โดยในระบบตามสัญญานั้น สามีภริยาสามารถตกลงให้ใช้ระบบแยกทรัพย์สิน ซึ่งในระบบนี้จะแยกทรัพย์สินของสามีภริยาออกจากกันและต่างฝ่ายต่างมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สภาพสังคมปัจจุบันผู้หญิงมีความสามารถมากขึ้น สามารถทำงานในตำแหน่งสูง มีรายได้มาก ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย ผู้หญิงที่สมรสแล้วบางคนอาจต้องการแยกทรัพย์สินออกเป็นของแต่ละฝ่าย ไม่ประสงค์จะให้มีการสินสมรสที่เป็นส่วนรวมอยู่อีก เห็นได้จากสามีภริยาหลายคู่ที่จัดพิธีสมรสถูกต้องตามประเพณีแต่ไม่จดทะเบียนสมรสเพราะไม่ต้องการให้มีความผูกพันทางทรัพย์สิน และเพื่อให้ต่างฝ่ายต่างมีอำนาจดูแลจัดการทรัพย์สินที่ตนหามาได้ อีกทั้งการที่ต้องมาตกลงแบ่งแยกทรัพย์สินกันทุกชิ้น เป็นการไม่สะดวก กฎหมายจึงควรกำหนดให้มีระบบแยกทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเพื่อที่สามีภริยาจะได้สามารถทำสัญญาระหว่างสมรสตกลงแบ่งแยกทรัพย์สินกันตลอดไปหรืออีกนัยหนึ่งคือการเลือกใช้ระบบแยกทรัพย์สิน เพราะในระบบนี้ทรัพย์สินที่สามีหรือภริยาฝ่ายใดได้มาฝ่ายนั้นย่อมเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และมีอำนาจจัดการทรัพย์สินแต่เพียงผู้เดียว แต่สัญญาระหว่างสมรสลักษณะนี้ควรกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นเป็นพิเศษให้ต้องทำเป็นหนังสือเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตกลงแบ่งแยกทรัพย์สิน เพราะการตกลงด้วยวาจาพิสูจน์ได้ยาก ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางนี้จะทำให้สัญญาระหว่างสมรสถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพย์สินและตอบสนองต่อความต้องการของคู่สามีภริยาในยุคปัจจุบันได้มากขึ้น ทั้งยังอาจมีผลทำให้เพิ่มจำนวนสามีภริยาที่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายขึ้นอีกด้วย

ในท้ายที่สุดนี้ แม้ว่าข้อตกลงระหว่างสมรสดูเหมือนจะไม่ได้รับการให้ความสำคัญเท่าที่ควรเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ของข้อตกลงระหว่างสมรส ซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก และในบางประเทศข้อตกลงระหว่างสมรสถูกมองว่าเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการหย่าร้างนำมาสู่ความขัดแย้งบาดหมางในครอบครัว แต่หากพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบจะพบว่าข้อตกลงระหว่างสมรสเป็นวิธีการแรกๆ ที่จะช่วยป้องกันและขจัดปัญหาระหว่างคู่สมรส หากคู่สมรสนั้นไม่ต้องการให้ชีวิตครอบครัวต้องล่มสลายก็สามารถที่จะหันหน้ามาเจรจาตกลงกันทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวและการจัดการทรัพย์สิน โดยอาจเป็นการตกลงกันล่วงหน้าเพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือเป็นการตกลงกันหลังจากที่เกิดความขัดแย้งขึ้นแล้วเพื่อหาทางออกในการยุติปัญหาก็ได้ ข้อตกลงระหว่างสมรสจึงเป็นเหมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาและสถาบันครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข หลีกเลี่ยงการนำปัญหาขึ้นสู่ศาล ทั้งยังตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาคเท่าเทียมกันของสามีภริยาและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน